

BÖLÜM I

KONU : I

TÜRK İŞÇİ HAREKETİNİN SOSYAL VE SİYASAL AMAÇLARI

Türkiye 25 yıldır, siyasal demokrasi denemesinin içindedir. 1951 de kabul edilen Anayasa, başka ülkelerin yüzyıllarboyu sürdürdükleri savaşlar sonunda elde edebildiği hak ve özgürlükleri, en geniş anlamıyla halkımıza tanıtmıştır. Bunun ötesinde, bu Anayasa, siyasal iktidarlara, halkın kurtulması, ülkenin geri kalmışlık çizgisinden öteye geçirilmesi için gerekli reformları birer görev olarak vermiştir. Devletin nitelikleri sayılırken, "Sosyal devlet" kavramı önemle belirtilmiştir.

Fakat, Anayasanın hem hak ve özgürlükler, hem de sosyal ve ekonomik reformlarla ilgili hükümleri, siyasal iktidarlardan tarafından dikkate alınmamıştır. Bir bakıma, partiler, Anayasa çizgisinin gerisinde kalmıştır. Bu çelişkili durum, toplumsal bunalımlara sebep olmuştur. Bundan ötürü, ülkemizde iki kez, demokratik hayat duraklamaya uğramış, müdahaleyle karşı karşıya kalmıştır.

Türkiye, dünya ülkelerinin çoğuna göre daha düşük hızda da olsa, bu çeyrek yüzyılda önemli yapısal değişmelere, ekonomik ve sosyal gelişmelere sahne olmuştur. Örneğin, bu dönemde, Türkiyede yetersiz de olsa bazı sanayi dalları gelişmiştir. Genel hizmetler kesimindeki büyüme göze batar oranda olmuştur. Tarım kesiminde, önemli derecede makinalaşma ve teknolojik yenilikler uygulanmıştır. Bütün bunların sonucu olarak, sosyal ve ekonomik sınıflaşmalar belirginleşmiştir. İşçi sınıfı örgütlenerek, kendi haklarını savunma gücünü elde etmiştir. Köy kesiminde ise oluşum daha değişiktir. Tarımda üretim biçimi önemli oranda değişmiştir. Kendine yeterlik ve geçimlik üretimin yerini,

piyasa ve pazarlama amaçlarına yönelik üretim almıştır.Yani,tarımda kapitalleşme hızlanarak büyümüştür.Bunun sonucunda,üreticilerimiz maliyet ve kalite unsurlarını dikkate almak zorunda kalmışlar,pahalı makineler ve teknik girdiler kullanarak,üretimi artırıcı ve çoğu ithal edilen malları satın alarak tüketicileşmişlerdir.Bu mekanizma ile üreticilerimiz,geniş çapta yoksun oldukları yatırım sermayesi ihtiyacıyla,borçlanmışlardır.Bu durum üretim biçimiyle birlikte,arazi mülkiyetinde yeni değişiklikler yapmış,küçük ve orta çiftçiler ortadan kalkarak topraksızlaşmış,bunlar şehirlere akın etmiştir.

Türk işçileri 1963 de çıkarılan kanunlarla,kendi emeğini korumanın klâsik ve güçlü silâhlarına kavuşmuştur.Toplu sözleşme,grev özgür ve bağımsız sendika kurma hakkı,artık her işçinin hayatında etkisini göstermeye başlamıştır.Ne varki,köylülerimiz,böyle bir örgütlenme ve emeğini koruma imkânlarından ve sosyal güvenlikden tamamen yoksun bulunmaktadır.

Siyasal demokrasi,halkın oylarıyla kendi yönetimini kurmak imkânı verir.Ancak,nüfusumuzun büyük çoğunluğu, % 75 şî,köyde oturmakta ve hem sosyal hizmetlerden en az yararlanan,hem de millî gelir dağılımından en az pay alan tabakalar olarak yaşamaktadır.Bu durumda,geleneksel toplum ve klâsik demokrasi kuralları kendi çizgisinde,kendi oyununu oynamaya devam eder.Nitekim öyle de olmuştur.En fakir ve en çok kalkındırılmaya muhtaç durumda bulunan sosyal sınıf ve tabakalar,kendi çıkarlarının bilincine varamadıkları için,toplumun en varlıklı ve en kolay kazanan sınıfları ile birlikte aynı siyasal partiye oy vermeye devam etmişlerdir.Siyasal iktidar,büyük halk yığınlarının oyları üzerinde oturarak,aslında küçük bir mutlu azınlığın çıkarlarını korumak ve onları toplumun diğer sınıflarını daha çok sömürmek için tüm imkânları yaratmaktadırlar.

Bu gidişe, Anayasa'daki reform hükümleri ve demokratik kurumlaşmalar bile engel olamamaktadır. Nitekim, bu yüzdendir ki, Anayasanın, millî iradeyi paylaştırdığı kurumlar ile siyasî iktidar arasında devamlı bir tartışma ve sürtüşme sürüp gitmiş, sonunda, 12 Mart bunalımına gelinmiştir.

NE YAPMALI

Dünyanın başka bölgelerinde, başka tarihlerde ve halen, bu durumları yaşıyan az gelişmiş ülkeler vardır. Onlar da, zaman zaman, kendilerine "Ne yapmalı" sorusunu sormuşlardır.

Hemen belirtelim ki, bu sorunun cevabı, kendi anayasamızın içinde vardır. Çalışan, emek ve alınterleriyle geçinen zümrelerin, yoksulluktan ve ezilmekten kurtulması için, başkasından yardım beklemesine gerek yoktur. Yani, işçileri, köylüleri, sanatkârı, dargelirli kamu görevlilerini, içinde bulundukları ekonomik sıkıntıdan ve sosyal bunalımdan kurtarmak için, sivil ya da asker elbiseli diktalara, özgürlükleri yokeden, faşist ve komünist modellerine ihtiyaç yoktur. Kurtulmak ve kendi kaderine elkoymak isteyen geniş halk kesimleri, bunu demokratik yoldan, kendilerini bu iş için hazırlıyarak, kendi elleriyle yapabilecek durumdadır. Yeter ki, bu işin yöntemine uygun çalışmalar yapılsın, halk yığınları buna göre bilinçlendirilsin.

Kanımızca, madem ki, demokrasinin bir kuralı, sandıktan çok sayıda çıkmaktır, bunun en büyük imkânını köylüler ve işçiler kendi ellerinde bulundurmaktadır. Nüfusun 25 milyonu köylü, 5 milyonu işçi, bir o kadarı da küçük esnaf ve sanatkâr ile dargelirli küçük memur olduğu gözönünde tutulunca, bunlar, rahatlıkla, kendi aralarında birleşip, anlaşip, varacakları ittifakın tespit edeceği yönde sandıktan kendi iktidarlarını çıkarabilirler.

Ancak, bu sınıf ve tabakalar, bazı ilkeleri akıllarına yerleştirmek durumundadır:

1. Türkiye'de siyaset yapma, yasalarla herkese açık tutulmuş gibi görünüyorsa da, aslında, bu imkânı, varlıklı sınıflar kullanabilmektedir.

2. Emeğiyle geçinen halk kesimi örgütlü değildir. Buna karşın, sermaye sınıfları, toprak ağaları, ticaret burjuvazisi bilinçli ve örgütlü biçimde politika yapabilmektedir. Kendi çıkarları için, yoksul sınıfların oylarını alıp iktidar olabilmektedirler.

3. Siyasal hak ve özgürlükler, kavramlarının bütünüyle toplumun tümü tarafından kullanılmıyorsa, demokrasi gerçek temellerine oturmuş sayılamaz. Bu hak ve özgürlükleri kullanabilmenin ilk şartı, insanın ferd ya da toplum olarak, öncelikle ekonomik yönden hür olabilmesidir. Ağanın emrinde, şeyhin etkisinde, patronun sultasında kalıp, kendi emeğinin pazarlığını yapamıyan, karşılığını alamıyan insanlar, ekonomik özgürlükten yoksundurlar. Bunlar, aynı zamanda, özgürce, siyaset yapma haklarını da kullanamazlar. Türkiye'de, işçiler dışında hiçbir emek grubu, böyle bir özgürce siyaset yapma hakkını kullanma imkânına sahip değildir. Öyleyse, işçilerin öncülüğünde, diğer sınıflar örgütlenip, demokratik usuller içinde, kendi iradelerini ortaya koyabilirler. İşte, böyle bir siyaset metodunun adına "SOSYAL DEMOKRASİ" denir. Bizim de savunduğumuz politika modeli budur.

SOSYAL DEMOKRASİ

Sosyal Demokrasi, işçilerin, köylülerin, emekleriyle geçinen tabakaları sanatkâr ve küçük esnafın, halkçı aydınların birleşerek, ya da, belirli plânda bir sosyal ve ekonomik ortak-doğrultuda anlaşmaya vararak, siyasî iktidarı ellerine almak yoludur. Yani, halkın, kendi yönetimini kendisinin ele geçirmesidir.

Böyle bir iktidar kurulduktan sonra, yapılacak başlıca iş, ül-

kenin hem hızla kalkınması, hem de adaletli bir gelir dağılımı düzeni kurarak, sınıflar arası uçurumun kapatılmasıdır.

Kısaca belirtmek gerekirse, ekonomik yönden hızlı kalkınmanın ilk şartı, hızlı sanayileşmedir. Sanayileşen ülke hızlı kalkınabilir. Sanayileşme, dışa bağımlı olmadan, gerektiğinde dıştan kaynak ve teknoloji de alarak, ama, esasta, yatırımların yerini, biçimini, sonucunu kendimiz tayin ve tespit ederek yapılırsa, kalkındırıcı olur. Az gelişmiş ülkeler, hem sermaye birikimi hem de teknolojik yeterliği olmayan ülkelerdir. Onun için, ellerindeki sermaye ve yatırım kaynaklarını ve de insangücüyle birlikte yatırım malı olan imkânları en isabetli, plânlı, en verimli biçimde kullanmak zorundadırlar. Onun için, kalkınmanın plânlı olması, toplumun tümünün çıkarlarını düşünerek uygulanan bir yöntemde yürütülmesi gerekmektedir. Burada, başlıca iki kaynak etkili olacaktır. Birincisi, devletin halktan topladığı vergilerdir, diğeri de, halkın gönüllü tasarruflarıdır. Bu iki kaynak, bir yandan toplumun organize gücü olan Devlet eliyle, ağır ve stratejik sanayie öncelik verilerek, yani önce, makina yapan makinalar imâl edilerek, öte yandan, işçinin, köylünün, çalışan sınıfların kendi gönüllü tasarrufları, sendikal ve kooperatif biçimindeki yatırım örgütleri elinde yatırımlar olarak üretimi artırması için gerekli mal ve techizat imaline yöneltilmek suretiyle etkinleştirilir.

Toplum çıkarına sanayileşme ile birlikte, tarım kesiminde de, sanayii destekliyen reformlar yapılmak zorunludur. Köylülerimiz, hem emeklerinin karşılığını alabilmek, hem de tasarruflarını sanayi için kaynak haline getirerek kalkınmaya katkıda bulunabilir. Bu seviyeye ulaşabilmek için, tarım kesiminde, gelir dağılımını düzeltmek, bunun bir aracı olarak da çalışanlara toprak vermek, araç verip üretimi artırıcı toprak reformunu yapmak gerekir. Bu nedenlerle, işçi sınıfının sosyal ve ekonomik amacıyla köylülerimizin ki

bir noktada buluşur. Bu iki halk kesiminin birlikte harekete geçmeleri, siyasal iktidar için bir güç haline gelmeleri, bundan ötürü de zaruridir.

Böyle bir kalkınma düzeni kurulunca, üretim biçimleri ile birlikte, üretimin sonuçlarının kullanılması, "artık-değerin" paylaşılması da adaletli bir düzene kavuşacaktır. Adaletli dağılım sonunda, ekonomik güçlenme doğar. Toplum, ekonomik yönden güçlü olunca, sosyal hizmetlerden, eğitimden, sağlıktan, sosyal güvenlik haklarından, devlet imkânlarından eşit ve adaletli biçimde yararlanır.

Sosyal demokrasi, Türk İşçi hareketinin hem amacı, hem de aracıdır. Amacıdır, çünkü, sonunda, çalışanların mutluluğu sağlanacaktır. Aracıdır, çünkü, demokratik yolla, bu düzeni kurabilmek için, gerekli imkânların çoğuna sahiptir. Bunun için ihtiyacı olan şey, bilinçlenmedir, eğitimidir.

KONU : 2

EĞİTİM SORUNU

Hemen herkesin hayatında EĞİTİM kelimesinin ve kavramının oldukça geniş bir yeri olduğuna şüphe yoktur. İşçi, köylü, esnaf, sanatkâr, zengin-fakir, genç-yaşlı, kadın-erkek bütün insanlar, hayatlarının pek çok döneminde, eğitim kelimesini pek çok kez kullanmıştır.

Eğitim, insanın doğumuyla başlar, mezara kadar devam eder. Bu bakımdan ister ferd, isterse toplum bakımından olsun, eğitim önemli bir sorundur. Bu yönüyle, hemen her toplumda, hemen her ekonomik ve sosyal düzende eğitim politikası, yöneticilerin, toplumun idaresini elinde bulunduran kadroların olduğu kadar, ekonomik ve sosyal güçlerin de önem verdikleri bir konu olarak ele alınır. Hattâ, denebilir ki, bir ülkenin rejimi ne olursa olsun, ister demokratik isterse diktatörlük, ister kapitalist, isterse sosyalist olsun, yönetime hâkim olanlar, eğitime, eğitim kurumuna ve eğiticilere özel bir önem verirler. Onları kendi hizmetlerine, kendi yanlarına, kendi taraflarına almaya dikkat ederler. Daha başka bir deyimle, eğitim düzeni kendi lehlerine ise, gelecek nesillerin kendi istedikleri biçimde yetiştirileceklerine inanarak, kendi egemenliklerinin ömrünü uzatmayı umarlar.

Komünist ve faşist diktatörlüklerde, işbaşında bulunan yönetici sınıfların gözü eğitime fazlasıyla çevriktir. Çocuklar ve gençler, bu düzenlerde, iktidardakilerin, gözü kapalı birer robotu gibi, mutlak itaatkâr ve onların her söylediklerinin, her yaptıklarının doğruluğuna inanan birer kişi olarak yetiştirilmek istenir.

Oysa, Demokraside, özellikle, sosyal demokraside, eğitim kurumları ve öğretmenler, ders araçları ve kitapları, insanları böylesine birer robot olarak yetiştirmeyi önermezler. Demokraside, gerçekten halka dayalı ve halkla birlikte yürütülen yönetim biçiminde, eğitim,

toplumun hizmetinde, toplumun mutluluğu ve refahı, kalkınması için bir araçtır. Ve insanların duygularını, düşüncelerini geliştirmek, onlarda olumlu davranışlar yerleştirmek amacıyla düşünülür.

Yukarıda da belirttiğimiz üzere, eğitim beşikten mezara kadar sürüp gider. Eğitim, genellikle üç bölümde, üç ayrı alanda verilir. Bunlar sırasıyla:

1. Aile'de,
2. Okulda ve
3. Hayat'da verilen eğitimidir.

Bu bakımdan, hiç kimse, okul çağındayken öğrenim imkânı bulamadığı için, eğitimden yoksun kaldığına hayıflanmamalıdır. Ailede verilen eğitim, çocukların temel bilgilerini, davranışlarını ve maharetlerini teşkil eder. Daha çok, alışkanlık haline getirmekle, şartlandırarak verilen bir eğitim çeşididir. Konuşmak, yemek yemek, oturup kalkmak, bazı temel ihtiyaçlarını karşılamak cinsinden olan maharetler ve beceriler burada alınır. Daha sonra, plânlı ve özel olarak hazırlanmış bir ortamda, ihtisas sahibi kimseler elinde verilen eğitim gelir. Buna "Okul Eğitimi" denir. Genellikle bu eğitim, ilkokulla başlar ve yüksek eğitim dönemiyle sona erer. Okul eğitimi, insanın zekâ ve kabiliyetleriyle birlikte, duygu ve düşüncelerini, davranışlarını da, toplumun, önceden tespit ettiği kurallar ve belirli amaçlar içinde şekillendirir. En uzun süreli ve etkisi en derin olan bu dönemin eğitimi, çoğunlukla insan hayatında önemli rol oynar ve insanın hayat çizgisini çizer. Bu nedenle de, toplumlar, okul eğitimine fazlasıyla önem verirler. Daha sonra gelen eğitim ise, insanın kendi hayatını yaşarken elde ettiği bilgileri, maharetleri ve davranışları kapsar. Mesleğinde ilerlemesi, işinde yükselmesi için, insan hangi mevkide ve işte bulunursa bulunsun, daima çalışmak ve öğrenmek, kendi bilgisini, görgüsünü yenilemek, tazelemek zorundadır.

İMKÂN EŞİTSİZLİĞİ

Özellikle az gelişmiş ülkelerde, okul eğitimi için yeterli imkânlar ve şartlar hazırlanmış ya da herkese eşit olarak bu imkânlar sağlanmış olmadığı için, pek çok insan, okul eğitiminden yararlanamaz. Az gelişmiş ülkelerde, çoğunlukla iktidarlar halkı teşkil eden kitlelerin elinde ve denetiminde değildir. Bu nedenle, toplumun tüm imkânlarından, tüm halk çocukları adaletli ve eşit olarak yararlanamazlar. İktidarda bulunan zümreler, sınıflar mevcut imkânları kendileri için kullanmaya çalışırlar. Bu yüzden, varlıklılar, suyun başında ya da yakınında bulunanların çocukları rahat ve en iyi okullara gidebildiği halde, köylülerin, işçilerin, esnaf ve sanatkârların, daha doğrusu, halk tabakalarının çocukları genellikle aynı derecede, aynı seviyedeki okullara kavuşamazlar. Nitekim, Türkiye’de de, cumhuriyetin kuruluşundan neredeyse yarım asır geçmesine, Anayasasının mecbur tutmasına ve parasız saymasına rağmen, köylü, gecekondu ve işçi çocuklarının bir çoğu, temel ilk eğitimden bile geçirilmiş değildir. Oysa, varlıklıların çocukları, devletin tüm imkânlarını kullanarak, kendileri için hazırlanmış olan ilk, orta ve liseden başka, yüksek eğitime, üniversitelere gitme yollarını daima bulmaktadırlar. Bu yüzden, Türkiye’de eğitimde imkân ve fırsat eşitliği sağlanmış değildir.

EĞİTİM DÜZENİMİZİN AKSAKLIKLARI

Bugünkü eğitim düzeni, kapsam bakımından, böylesine adaletsiz olduğu gibi, nitelik bakımından da, toplumumuzun isteklerini gerçekleştirecek, kalkınmamıza yardımcı olacak bir yapıda da değildir. Nitekim, yetiştirip hayata attığımız gençlerimizin pek çoğu, ya kendi mesleklerinde çalışma imkânı bulamamakta, ya da girdikleri işin isteklerini yerine getirecek kadar iyi hazırlanmadan hayata atılmaktadır.

Bu tarafıyla ele alınıncaya, Türk eğitim düzeni, biraz da, iyi un

öğütmeyen kötü bir değirmen taşı gibi dönüp durmaktadır. Amma, toplumumuz, bunun bedelini devamlı olarak ödemektedir.

DEMOKRATİK DÜZENİN EĞİTİMİ

Demokrasilerde, tüm ekonomi ve sosyal hizmetlerle birlikte eğitim işi de, kişilerin, belirli sınıf ve tabakaların özel çıkarlarına göre işletilmez. Bu rejimlerde çocuklara ve gençlere, her şeyin insan ve toplum için hangisi en doğruysa öğretilir, onlar verilir. Neyin doğru ya da yanlış olduğunu insan kendi kafasını kullanarak, bilgisine başvurarak ve kendi mensup olduğu sınıfın, tabakanın ve milletin değer yargıları içinde ölçerek karar verir.

Okul eğitimi için olduğu kadar, okul-dışı dönemde de, ekonomik, sosyal ve siyasal hayatımızla ilgili kararları verirken, hep aynı ölçüleri kullanmak zorunluğu vardır. Eğitim, daha doğrusu, okulda verilen eğitim, insana, bu konuda yardımcı olan bilgileri ve ölçüleri kazandırır. O bakımdan, Türk İşçi Hareketi, gelecek kuşaklarımızın alacakları eğitimin biçimine, kapsamına ve özüne dair sağlam bilgileri, sağlam ilkeleri kullanmak ve uygulamak durumundadırlar. Sosyal Demokrat bir düzenin hem kuruluşu, hem de selâmetle yürütülüşü, halkımızı teşkil eden insanların tek tek, bu gerçeği kavrayacak duruma erişmeleriyle mümkündür.

EĞİTİM HAKKI

Demokrasıyla yönetilen, fakat, yönetim, işçilerin, köylülerin, sanaatkârların, emekleriyle geçinenlerin değil de, varlıklı, tuzu kuru, kolay kazanç yollarına sahip çevrelerin baskısı ve nüfuzu altında bulunan ülkelerde, eğitim konusunda da son karar yetkisi halkın değil, güçlü sınıfların elindedir. Böyle ülkelerde, güçsüzlerin çocukları, kabul edelim ki ilkokulu bitirse bile, daha üst eğitim kurumlarına gidemez. Gidemeyince, kendilerinde bulunan zekâ ve kabiliyet-

leri geliştirip, toplumun hizmetine verme imkânı doğmaz. Köylünün çocuğu gene ırgat ya da yanaşma, işçinin çocuğu gene çırak ve işçi olarak kalmaya mahkûm kalır. Ancak, varlıklı ve toplum imkânlarını kullanma yetkisini elinde bulunduranların çocukları, kabiliyetleri ne olursa olsun, en iyi eğitim imkânlarını kullanacakları için, onlar toplum yönetiminde söz sahibi olan Aydın-bürokrat takımı teşkil ederler. Böylece, ekonomik güç ile Bürokrasi aynı sınıfların elinde bulunmaya devam eder. Halktan yana Devlet örgütü kurabilmenin bir koşulu da, devlet kadrolarını, halk içinden yetişmiş Aydınlarla, kamu görevlileriyle donatmaktır. Sosyal Demokrat Batılı ülkelerde, eğitim politikaları uygulanırken, şu ilke daima gözönünde tutulur:

“Ülkenin en iyi zekâ ve kabiliyetlerinden toplumun yararlanma hakkı vardır. Bu hakkını kullanılabilmesi için, çocukların sosyal ve ekonomik durumlarına bakılmaksızın, en kabiliyetlilerini en uygun ve en ileri eğitim kurumlarında yetiştirmek devletin görevidir.”

Böyle bir ilke uygulanmadıkça, eğitim hakkının Anayasa ve kanunlarda yazılmış ve tanınmış bulunmasının pratik bir yönü olamaz.

Sosyal Demokrat bir düzen kurulunca, ülkemizin tüm çocukları temel eğitimden başlayarak, kendi kabiliyetlerine uygun, toplum ihtiyaçlarına göre plânlanmış bir eğitim sistemine kavuşacağı için, okullar, boşuna dönen bir değirmen taşı olmaktan çıkarılmış olacaklardır. Bu düzende:

Torpilli olanın değil, kabiliyeti olanın, arkası olanın değil, kafası olanın en iyi okullara gitmesi sağlanacaktır.

Eğitimi tamamlayıp hayata atılan gençlerin, arkası olanın değil, ehliyeti olanın en iyi işlerin başına yerleştirilmesi mümkün olacaktır. Bunun için de, Türkiyenin her yıl ne kadar ve hangi vassıfta insangücüne ihtiyacı olduğu hesap edilerek, okullar buna göre ayarlanacaktır. Şimdiki gibi, bir yanda en çok muhtaç olduğumuz

alanlarda insan bulunmaz,yabancı ülkelerden uzman getirmeye çalışırken,öte yandan,ihtiyacımız olmayan alanlarda binlerce gencin okutmak, ellerine diploma vermek ve sokaklarda dolaştırmak,devlet kapılarında,özel sektör bürolarında iş arayan yığın yığın genci canından bezdirmek gibi bir çıkmaza girilmeyecektir.Bugünkü eğitim düzeninde gençlerimiz,milyarlar harcanarak kurulup işletilen Yüksek okul ve Üniversitelerde okutulmakta,fakat,hayata atılınca,çoğu,yetiştirildikleri alanlarda işe yerleştirememektedir.Otobüs biletçiliği gibi yüksek öğrenim gerektirmeyen işlere bile binlerce üniversite diplomalısinin koştuğu bir dönüm noktasındadır eğitimimiz.Örneğin,yüksek eğitim kurumlarında bulunan,Eczacılık öğrenimi gören öğrenci sayısı,yalnız Türkiye'nin 50 yıllık ihtiyacına şimdiden cevap verecek kadardır.Bunlar,tüm Ortadoğu ülkelerinin bile 15-20 yıllık ihtiyaçlarını karşılayacak kadar çoktur.Gene örneğin,Coğrafya üzerine öğrenim görüp diploma almış gençlerimiz,Türkiye'nin 30 yıllık ihtiyacına cevap verecek sayıdadır.Hele Üniversitede bulunup da,diploması hiç bir işe yaramıyan bazı bilim dalları vardır ki,buralara öğrenci yığılmasını teşvik etmenin hiç bir anlamı yoktur.Meselâ,Dil-Tarih fakültesindeki "Çin dili" ya da "Hind dili" gibi bölümlerde okuyan gençlerimiz bilim adamı olarak çalışsalar,tüm Dünya üniversitelerine yetecek kadar asistan,şimdiden mevcut bulunmaktadır.

Bu örnekler gösteriyor ki,bugünün eğitim düzeni,Türkiye'nin ekonomik kalkınmasına,sosyal ihtiyaçlarına göre değil,tesadüflerin ve egemen sınıfların yönetiminde,bunalımları savuşturucu bir tutumla yürütülmektedir.

Eğitimin başlıca konusu,her gencin,kabiliyeti olduğu yönde eğitilmesinden ibaret de değildir.En mükemmel okulları açmak,en iyi,yetişmiş öğretim elemanlarını bulup çalıştırmakla da iş bitmez.Verilecek eğitimin amacı ve ilkeleride önemli bir sorundur.Verilecek eğitimin hedefi ne olmalıdır?sorusuna isabetle cevap bulmak zorundayız.

Kapitalist düzenin yönetiminde görev alan kimseler, sık sık:

"Okulların ve öğretmenlerin görevi, çocuklara ABC.yi öğretmektir. Okulda kendilerine verilen programlarda yazılı olan şeyleri öğretmek, okutmaktır. Bunun dışındaki işlere, ekonomik ve sosyal görüşleri telkin ve öğretmeye çalışmak okul ve öğretmenlerin görevi değildir."

Bunların söylemek istedikleri, aslında, başka şeylerdir. Bunlar, öğretmenlerin halkla kaynaşmasını, onlara ülkemizin sorunlarını açıklamalarını, iktidar ve muhalefetteki partilerin, belli başlı yurt davaları üzerindeki görüşlerini anlatmalarını istemezler. Bundan ürkerler. Hattâ bunu suç sayarlar. Zaman zaman, bazı öğretmenlerin, madenlerin devletleştirilmesinden, toprak reformu yapılmasından, petrollerin millileştirilmesinden, dış ticaret konusunun halkın yararına işler bir duruma getirilmesinden bahisle konuşmalar yaptıkları için, egemen çevreler tarafından dövülüp hakarete uğradıkları, çeşitli tertiplerle işinden edildiğini herkes duymaktadır. Toplumun en fakir tabanından gelen ve çoğunlukla köylü, işçi, esnaf, sanatkâr çocuğu olan öğretmenlerin halkın sorunlarını halkın çıkarlarını savundukları için, siyasal ve ekonomik güç sahipleri bundan korkar ürker, bunu önlemek ister. Öğretmenlerin itibarsız ve etkisiz olmaları, halka yabancılaşıp, kapı kulu olmalarını isterler. Oysa, öğretmenlerin, özellikle, köy öğretmenlerinin en önemli görevlerinden birisi de, halkın eğitime yardımcı olmaktır. Bu görevini yapabilmek için, öğretmen, kahvede, lokalde, tarlada, bahçede, iş yerinde, yani her yerde, kendi bildiklerini ve toplum için söylemekte yarar saydıklarını söyleyecek, anlatacak, öğretecektir. Örneğin köylülerin sosyal güvenlik haklarına sahip olmalarını, adaletli bir toprak dağılımından yararlanarak, kendi tapulu mülkünde tarım yapmasını, ürünlerini tefeci ve aracıya kaptırmadan, kooperatifler eliyle satıp, emeğine daha çok değer kazandırması çarelerini anlatmak, öğretmenin ödevidir. İşçilerin asgarî ücret düzeninde almakta oldukları payların bir lütûf, işverenin kazancından yaptığı bir fedâkarlık de-

ğil, aksine, işçinin kendi ürettiği malın artık değerinden kendisine verilmesi gerektiğinin çok aşağısında olan bir bedel olduğunu anlatmak öğretmenin, eğitimcinin ve sendika yöneticisinin görevidir.

YENİ DÜZENİN EĞİTİMİ

Şimdiye kadar söylenenlerin özeti olarak, Sosyal Demokrat bir yönetimde, eğitim düzeni hangi ilkelere göre işletilecektir ve kimlerin çıkarına işliyecektir sorusunu da kısaca belirtelim:

Sosyal Demokrat Toplum düzeninde eğitimin temel ilkeleri şunlardır:

1. Herkesin çocuğunun, kabiliyetinin elverdiği yere kadar okumaya hakkı vardır. Eğitim, toplumun hizmetine verilecek çeşitli alanlar için insangücü yetiştirme işi olduğu düşünülerek, devlet tarafından ve parasız olarak verilecektir. Parası olana değil, kabiliyeti olana, bütün eğitim kurumlarının kapısı açık bulunacaktır.

2. Devlet, eğitim kurumlarını parasız olarak, tüm kabiliyetlere açık tutmakla birlikte, toplumun muhtaç olduğu ve kendi geleceği bakımından önemli saydığı bir plâna göre, eğitim kurumlarını işletmek zorundadır. İstihdam ile insangücü yetiştirme işi birlikte plânlanmak ve yürütülmek zorundadır. Her işe, mutlaka, o iş için eğitim görmüş ve ehil hale gelmiş insan yerleştirilmesi, ilke olarak, kabil edilecektir. Öte yandan, yetişip hayata atılan her genç, mutlaka, kendi alanında bir işte iş bulup çalışabileceğinden emin olarak hayata hazırlanacaktır.

3. Okulların ve Üniversitelerimizin eğitim programları ve öğretim üyeleri, bir yandan belirli alanlar için en iyi vasıfta ve yetecek sayıda insan yetiştirirken, öte yandan, bu insanların ülkemizin genel sorunları üzerinde düşünmesi, bunları çözümlmek için halkla birlikte çareler araması, kabiliyetiyle birlikte, böyle bir kafa yapısıyla yetişmesine dikkat edilecektir. Ülkemizin ekonomik ve sosyal

kalkınmasında kendisine düşen işi nasıl başaracağını bilen,kendi işinin dışında da ülkenin ve halkımızın sorunlarına kafa yorabilen bir zihniyet her gence hâkim olacaktır.

4. Eğitim kurumu,çalışmalarında,öğretmen öğrettiklerinde hiç bir siyasal ve ekonomik baskı altında tutulmayacaktır.Yani,öğretim kurumu ve öğretmenler,gençleri,şu yada bu çevrenin hoşuna gitmek,mutlu azınlığın nimetlerine imrenerek,onlara yanaşan bir militan olarak çalışma hevesine kapılmayacaktır.Gençler özgür ve bağımsız düşünceli kişiler olarak yetişeceklerdir.

Bunları uygulamak için,iki önemli ışık,eğitime yol gösterecektir:

1. Eğitim tamamen millî olacaktır.Ülkenin ve insanların tümünü kapsayan,onların çıkarlarını ön plânda tutan bir hedefe yönelik olacaktır.

2. Öğrenim,tamamen bilimsel olacaktır.Doğrular,gerçekler bu bilimsel yoldan insanların,gençlerin kafalarına aktarılacaktır.

Bu iki genel kural içinde yetişecek olan gençlerimiz,hiç şüphe yok ki,toplumun en büyük dilimini teşkil eden bugünün mutsuz ve refahtan payını alamayan,buna rağmen de üretime en büyük emek harcıyan sınıf ve tabakaların çıkarına,lehine çalışmak gereğini öğreneceklerdir.

KONU : 3

B- İŞÇİLERİN EĞİTİMİ SORUNU

Batıda, sanayi devrimi ile birlikte işçi sınıfı meydana gelmiştir. Daha önceleri, kırsal bölgelerde, büyük arazi sahiplerinin, derebeylerinin, baronların çiftliklerinde ırgatlık eden, karın tokluğuna çalışan Avrupalı köylüler, sanayileşme hareketi başlayıp, büyük sanayi şehirleri ortaya çıkmaya başlayınca, bulundukları yerlerden kopup, bu yeni iş alanlarına koşmuşlardır. Önceleri, tıpkı şimdi bizde görülen ~~cinsten~~, gecekonduarda oturan, her türlü eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik haklarından yoksun bulunan bu köylüler, yerleştikleri fabrikalarda, yavaş yavaş işçileşmişler, yeni işlerinin koşullarına intibak etmeye başlamışlardır.

Patronlar da, devleti ve iktidarı ellerinde bulundurdukları için kendi ayaklarına gelip iş isteyen bu yığınları çok ucuz bedelle çalıştırmaktan geri kalmadılar. Bir yandan, Asya, Afrika ve Amerikanın ham maddelerini çok ucuza alıp kendi ülkelerine getiriyorlar, öte yandan, bu ham maddeleri kendi ülkelerindeki ucuz işçi gücüyle mâmül hale getirip tekrar ihraç ediyorlardı. Bu yolla, hem geri kalmış ve silâhlı işgal altına alınmış ülkelerin yeraltı, yerüstü servetleri ~~birlikte~~ birlikte insanları sömürülüyor, öte yandan, kendi yurtlarındaki insanlar ucuz insangücü olarak çalıştırılıyor ve iki katlı bir kazanç düzeni uygulanıyordu. Daha sonra, bu mamuller, gene, sömürge halklarına pahalı pahalı satılıyordu.

Batılı Kapitalizm böylece, sanayi devrimini izleyen 100 yıl içinde kendi birikimini yaptı.

Ancak, sanayileşmiş ülkeler arasındaki rekabet hızlanıp, pazar kavgaları artınca, sınaî mamüllerin kalite ve fiyatlarında serbes rekabet ilkelerinin uygulanması zorunluğu ortaya çıktı. Bunun için de, Batılı Kapitalist sanayiciler, kendi fabrikalarında çalışan işçilerin vasıflandırılması, daha becerikli hale getirilmeleri gereğini duydular. Bu-

nun üzerine, önce din kuruluşlarının öncülüğünde, eğitim çalışmalarına girildi. Kilise, Batılı işçilerin "İncil"i okuyabilmeleri için, mutlaka okuma-yazma öğrenmelerini isterken, patronlar da, yeni geliştirdikleri makina ve aletlerin kullanılmasını becerebilmeleri için işçilerin bazı pratik bilgiler edinmeleri, okur-yazar hale getirilmelerini öne sürüyordu.

Devlet, geniş çapta, kilise ve kapitalist sınıfların elinde ve etkisinde bulunduğu için, ortaya çıkan bu isteği dikkate alarak, ilk kez, Mecburi öğretim kanunlarını çıkardı. Ancak, dikkate değer nokta şuradadır ki, bu kanunlar, köylerde değil, işçilerin oturdukları yeni sanayi merkezlerinde uygulanıyordu. Çünkü, köylülerin sömürsünün devam edebilmesi, derebeylerinin, toprak ağalarının, baronların çıkarlarının zedelenmemesi için, köylülerin eğitim görmemesi gerekiyordu.

Batıdaki bu çizgi içinde gelişen işçi eğitimi fikri uzun yıllar devam etti. Nihayet, ilk önce, İngiltere'de, ilk sanayileşen ülkede, işçiler, kendi meslekî ve sosyal haklarını savunmak üzere, sendikalar kurmaya başladılar. Bu sendikalar, önceleri, sadece, patronların ve sermaye çevrelerinin işçiyle ilgili talimatlarını yerine getirmek, işçilerin daha iyi çalışıp, daha çok verim elde etmelerini sağlamak, ayrıca, kendi işlerinde ihtiyaçları olan bazı bilgileri öğretmek gibi basit ve tek yönlü eğitim çalışmalarıyla yetindiler. Daha sonraları, bu yolla işçilerin haklarının yerine gelmediği ve emeklerinin karşılığının verilmediği, bazı aydınların öncülüğünde ortaya atıldı. Bunlar:

- Sendikanın görevi, patronun emirlerini işçiye nakletmek değil, işçinin emeğini korumak, bunun için mücadele etmektir. Meslekî dayanışma ve sosyal hizmetlerden yararlanma amacıyla çalışan ve örgütlenen sendikalar bu sonucu alamaz. Onun için, işçiler, bir an önce, yeniden örgütlenmek, yeniden eğitilmek, kendi güçlerini ortaya koyarak, iktidarları zorlamak, işverenlere karşı toplu eylemlere girişmek zorundadırlar. Bunun için de, ya tüm işçilerin katılacağı siyasal bir parti kurulmalı, ya da, mevcut

partilerden birisiyle bu konuda anlaşma yapılmalıdır” diyorlardı. İngiliz işçileri, 19. yüz yıl sonlarına doğru, önce, muhafette bulunan liberal parti ile anlaşıp, birlikte hareket etmeye karar verdiler. Bu partinin listesinden işçi milletvekili bile çıkarıldılar. Fakat gördüler ki, bu hareket, parlamentoya bir kaç milletvekili sokmaktan öteye bir imkân sağlamıyordu. Bunun üzerine, bir SİYASÎ EYLEM KOMİTESİ kurarak, bir süre, seçimlerde bağımsız olarak hareket etmeye çalıştılar. Fakat gördüler ki, işçilerin tümü, bu bilince ulaştırılmadan, bunun için gerekli eğitimden geçirilmeden, başka bir sonuç almak mümkün değildir. Bunun üzerine bütün güçlerini eğitim çalışmasına harcadılar. İŞÇİ EĞİTİM KURUMU adı altında kurdukları bir teşekkül tarafından düzenlenen tüm işçi eğitimi faaliyetlerinin başlıca amacı, işçilerin bir yandan kendi meslekî haklarını elde etmek için sendikalaşmak, toplu-sözleşme düzenini işletici bilgilerle tecrübe olmak, öte yandan, işçilerin kendi istediklerini gerçekleştirmek için, mutlaka siyasal bir parti halinde birleşmelerini sağlamak idi. Bu çalışmalar en küçük fabrika ve işyerindeki işçilere kadar ulaştırıldı. İşçi Eğitim Kurumu, kendi eğitimcilerini, kendi okullarını kendisi açarak, bağımsız ve özgür biçimde eğitim çalışmalarını sürdürdü. Bu çalışmalar sonunda, ilk kez İngilizlerin işçi partileri olan “Sosyal Demokrat Çalışanlar Partisi”ni kurdular. Büyük çapta sendikaların katılmasıyla ve desteği ile bu parti, hızla gelişti. Bir kaç kez, koalisyonlara katıldı. Nihayet 1945 de, kuruluşundan 40 yıl kadar sonra ezici bir çoğunlukla iktidara gelerek, İngilterenin sosyal ve ekonomik çehresini değiştiren sosyal ve ekonomik reformlarını gerçekleştirmeyi başardı. Aynı örnek, İsveç, Danimarka, Norveç, Belçika, Hollanda ve Almanya gibi Batılı ülkelerde de uygulanmıştır.

Bu kısa tarihçeden de anlaşılacağı üzere, işçilerin eğitimi üç noktada toplanmaktadır:

1. GENEL EĞİTİMLERİNİ TAMAMLAMAK :

Özellikle, Türkiye ve diğer az gelişmiş ülkelerde, Anayasalara giren bir hak olmasına rağmen, mecburî ve parasız eğitim henüz her-

kesin çocuğu için bir imkân haline gelmiş değildir. Bundan ötürü, işçi ve köylülerimizin çocukları okuma olanağından yoksundurlar. Bunun bir an önce, 8 yıllık bir eğitim olarak gerçekleştirilmesi, en azından, işçi ve köylülerin ağırlıklarını koyacakları bir siyasal iktidar eliyle mümkün olabilir. İşçilerimizin büyük kısmı, eğitimlerini yarıda bırakmak ve hayata atılmak zorunda kalan kimselerdir. Onlara, bu yarım kalmış eğitimlerini tamamlamak için, hem devletin, hem de sendikaların çaba harcamaları gerekmektedir. Çünkü, bilinir ki her yeni eğitim, yüksek diploma, kendilerine yeni haklar ve sosyal, ekonomik menfaatlar sağlayacaktır.

2. MESLEKİ EĞİTİM :

İşçiler, çoğu kez, tıpkı 19. yüzyılda Avrupa da olduğu gibi, belirli bir meslek ve teknik eğitimden geçmeden, buldukları işlere girmek ve çalışmak zorunda kalmaktadır. Bu işe intibakı ve başarıyla yürümesi, kalifiye olması için, işyerlerinde ciddi bir çaba ve çalışma yapılmamaktadır. Şimdiye kadar Türk İşçi hareketini yönetenler, böylesine kapsamlı bir eğitim uygulamasına da girmiş değillerdir. İş yerinde ve iş başında eğitim, hem işçinin ekonomik yönden güçlenmesi için bazı taleplerde bulunmasının gerekçesi, hem de, modern teknolojinin gereklerine intibakını gerçekleştirmesinin bir yolu olarak düşünülüp değerlendirilmek durumundadır.

3. SIYASAL YÖNLÜ EĞİTİM :

Şimdiye kadar, hiç üzerinde durulmamış olan, aksine, karşısına geçirilen bir deyim "İşçinin siyasal eğitimi"dir. Bunun ardında yatan niyet açıktır. İşçiler, köylüler, sanatkârlar, yani emekleriyle geçinmek zorunda bulunan geniş halk kesimleri, bilinçlenip, siyasal bir ağırlık grubu olarak meydana çıkmazlarsa, iktidarlara ve siyaset yapma imkânlarına sahip olan sınıflar kendi egemenliklerini sürdürüp gideceklerdir. Demokrasinin başlıca iki dayanağı vardır. Bunların birisi, genel oy mekanizmasıdır. Yani SANDIK'tır. Diğeri de ANAYASA TERCİHİ'dir. Ancak, bu iki demokratik kaynak, şimdiye kadar, sadece, si-

yaset yapma imkânı ve hakkını kullanabilmiş olan sınıfların çıkarı için işlemiştir. İşçiler, kendi sınıfsal ve ulusal çıkarlarını ortaya koyma bilincine ulaştırılamadıkları gibi, bu çıkarlarını korumak için, fikir ve eylemde bulunma imkânlarından daima uzak tutulmuşlardır. E- sefle söylemek gerekir ki, şimdiye kadar, Türk İşçi hareketini yöneten- lerin bir kısmı, bu konuda yanlış bir politika izlemişlerdir. İşçilere:

"Biz partiler üstü politika izlemeliyiz ki her parti iktidara gel- diğinde onlarla iyi geçinme imkânımız olsun" demişlerdir.

Bu tutum ve davranış, işçi haklarını ve Anayasal özgürlüklerini kullanmak bakımından, inisiyatifi işverenin, sermayenin ya da siyasal iktidarların merhamet ve şefkat duygularına terketmek demektir. Baş- ka bir deyimle, bu, "Bizim bir siyasî amacımız yoktur, nasıl isterse- niz öyle yapın, bizi istediğiniz gibi kullanın, sadece, ücretlerimizi artırın, sosyal haklarımızı tanıyın" zihniyetidir. Bundan ötürü, siya- sal iktidarlar, işçi sınıfının sorunlarına, kendi çıkarları açısından bakmaya çalışmışlardır. Haklı olarak, kendi çıkarlarını düşünerek, ka- nunları oluşturmuşlar, çalışma düzenini kendilerine uygun biçimde ge- liştirmişlerdir. Öte yandan, Türk işçi hareketinin, diğer Batılı demok- ratik ülkelerden farklı bir görevi daha vardır. Gerçi, Türkiye'de, şim- dilik en örgütlü ve güçlü sınıf işçilerdir. Ancak, işçilerin, bizim gi- bi tam sanayileşememiş bir ülkedeki oranları oldukça küçüktür. Demok- ratik yönetimde, işçi oylarının, şu anda, çoğunluk sağlaması mümkün de- ğildir. Köylülerin, özellikle topraksız fakir köylülerin örgütlenip, kendilerini kurtaracak reformlara ve sosyal güvenlik haklarına ka- vuşması için, işçi sendikalarının yardımına ihtiyacı açıktır. "Biz ken- dimizi kurtardık, başkasına karışmayız" dersek, kazandıklarımızı, eli- mizden, kolayca alabilirler, ya da buna teşebbüs edebilirler. Nitekim, zaman zaman, çalışma düzenimizi değiştirecek, grev ve toplu sözleşme haklarımızı kısıtlıyacak öneriler, bazı siyasal partilerden gelmekte- dir. Bu bakımdan, işçi sınıfının, siyasal bir güç olarak ortaya çıkma- sı, devletin temel kuruluşlarında, ama, öncelikle, mutlaka yasama ve ic- ra güçlerinde kendi ağırlığınca temsil hakkı isteyecek bir bilinçlen- me çizgisine getirilmesi gerekmektedir.

Bu amaçla,Türk-İş çapında bir eğitim çalışması yapılması gerekmektedir.

Kanımızca,bu eğitim sistemi kurulurken,geniş kapsamlı ve başka ülkelerin kendi tarihlerinde,uzun emek ve mücadeleler vererek öğrendikleri tecrübelerden yararlanılması gerekmektedir.

Kurulacak bu eğitim sistemi,tüm işçileri kapsayacaktır.Her işçi,bulunduğu bölgedeki eğitim merkezi tarafından düzenlenecek üç tip eğitim programı ve kurumu içinde çalışma imkânına kavuşacaktır.Bu eğitimin ilki,yarım kalmış temel ve akademik yapıllı eğitimi tamamlatmaktır.İkincisi,kendi mesleğinde ilerlemesi için,işbaşında,işyerinde ya da civardaki bir eğitim kurumunda verilecek meslekî ve teknik eğitimden yararlanması şeklinde olacaktır.Ve nihayet,tüm işçiler,kendi sınıfsal çıkarlarını korumak,ülkenin ekonomik,sosyal,kültürel,politik sorunlarında bilgi ve görüş sahibi olmak üzere,bir siyasal yönlendirme eğitiminden geçecektir.Bu eğitimi tamamlayan bazı kuruluşlar da meydana getirilecektir.İşçi hareketini daha bilinçli ve sağlam temeller üzerine oturtmak amacıyla,işçi çocuklarının devam edeceği kolejler ve akademiler kurulacaktır.Bunlar,yetiştikten sonra,ülkemizin hizmetine gireceklerdir.

Bütün bu programları uygulamak için,TÜRK-İŞ EĞİTİM ÖRGÜTÜ adı altında geniş bir teşkilâta gidilecektir.Bu örgüt,bütün çalışmalarında bağımsız kalabilmek için,işverenden,ister devlet isterse özel teşebbüs ya da yabancı kuruluşlar olsun,hiç birisinden,bağlayıcı şartlar taşıyan yardım kabul etmeyecektir..Bilmekteyiz ki,yardım adı altında gelen her "lira"nın bedeli mutlaka ödenir.Bu,ülkeler içinde,meslekî kuruluşlar için de aynı derecede geçerlidir.Türk İşçi hareketi bunu yakın geçmişinde de tecrübeyle öğrenmiştir.Bize,"Partilerüstü politika izleyiniz" tavsiyesinde bulunanlar ve bu politikayı izliyenler,uzun süre devam eden bir siyasal şartlandırmayı da beraberinde getirmişlerdir.Yabancı ülkelere işçi liderlerinin götürülüp sendikacılık eğitiminden geçirilmesi,sonunda,onların istediği

tipte,işçilerin siyasal ağırlıklarını rededen bir sendikacılık uygulamasının devam ettirilmesi boşuna ve tesadüfî değildir.Karşılığı ağır ödenmiş bir borç yaratmıştır.

Bu düşüncelerle,Türk işçi hareketinin uygulayacağı yeni eğitim sistemi,mutlaka özgür ve bağımsızlığını koruyacak nitelikte olacaktır.

Bununla ilgili hazırlıklar yapılmaktadır,Türk-İş yönetim kuruluna sunulan eğitim sistemi projesi incelenince,bu amaca ulaşmanın tüm metodları ve ilkelerinin tespit edilmiş olacağı görülecektir.

TÜRKİYEİN SORUNLARI-II

KONU : I

KALKINMA VE SANAYİLEŞME MODELİ

1. TARİFLER VE YAPISAL GERÇEKLER :

Kalkınma,geri kalmışlıktan ya da azgelişmişlikten kurtulma çabalarının tümünü kapsıyan,yani ekonomik ve sosyal hayatta,toplumların,bulundukları çizgiden ileriye doğru sıçrama istekleridir.

Hangi düzende olursa olsun,ekonomik,sosyal ve kültürel kalkınma,her şeyden önce,toplumun ürettiklerinden elde olunan sonuçların,yani artık değerlerin kimler tarafından kullanıldığı ve biriktirildiği ya da tüketildiği ile sıkı sıkıya bağlıdır.

2. ÜRETİM BİÇİMLERİ :

Ekonomisi tarıma dayalı gelişmemiş ülkelerde,tarımsal üretimden elde edilen fazlalık,yani artık değer,toprak işçilerinde ya da küçük arazi sahiplerinde değil,toprak beyleri ve ağaların elinde birikir.

Sanayi kesiminde ise,işçilerin büyük çapta katkılarıyla meydana gelen mallardan elde olunan artık değer,sanayi kapitalistlerinin hesaplarında yoğunlaşır,yığılır.

Bu iki kesimde,emeğin karşılığı olan ücretler,aslında artık değerinin çok küçük bir parçası olarak düşünülür.Bu nedenle de,emekleriyle geçinenler daima sıkıntı içinde bunalırlar.Oysa,sanayî mameüllerini satan ticaret ve üretimi ellerinde bulunduran sanayi kapitalistleri,daima kendi paylarını büyütmenin imkânlarını ellerinde bulundurmışlardır.Eskiden,sanayileşmenin başlangıcında,batılı sermayeci sınıflar,sömürge ülkelerinden ucuz ham madde alır,kendi fabrikalarında ucuza çalıştırdıkları işçiler eli ile bunları mamül

madde haline getirirler, hem yurt içinde, hem de kendi sömürgelerinde pahalıya satarak, tıpkı bir emme-basma tulumba gibi çalışarak içten ve dıştan kazanırlardı. Ne var ki, bu kazançlarını tekrar, kendi ülkelerindeki başka sanayi yatırımlarında kullanarak, geniş iş alanları açarlardı.

Ama artık, sermaye, millî olmaktan çıkmıştır. Şimdi, sermayeci sınıflar, dünyanın neresinde ucuz hammadde ve insan emeği bulurlarsa, sermayelerini oralara götürmekte orada üretim yapmakta, ucuz ham madde ve emekle ürettiklerini pahalıya satarak büyük kârlar etmektedirler. Bu kârları kendi ülkelere transfer etmektedirler. Bu arada, sermaye taşıdıkları ülkelerde, kendi paralarının ve tesislerinin teminat altında bulunması için, o ülkelerdeki hükûmetlerle ikili anlaşmalar yapmakta, ya da oralarda üsler bulundurarak kendi çıkarlarını koruyan orduları, kendi devletine besletmektedir. Bu amaçla, geri kalmış ülkelerdeki milliyetçi hareketleri bastırmada kukla hükûmetleri desteklemektedir.

Milletlerarası kapitalizm, böylece, devletler üstü ve hattâ devletler arası bir statüye kavuşmuştur. Ekonomik bloklaşmalara bağlı askerî ve siyasî blokların meydana getirilmesi de bu yüzdendir.

Bunun dışında, son elli yılda geliştirilen bir başka model de Sosyalist ekonomi ve kalkınmadır. Bunda, sermaye, teknoloji ve insan-gücünü kullanma, tercihleri yapma, üretimin biçimini ve niteliğini tayin etme yetkisi tamamen devlete aittir. Artık değer de, bu yüzden fertler arasında, "kâr" adı altında, ya da rant, faiz kelimelerindeki şekilde dağılmaz. Emek bedeli olan ücret ve sosyal hizmetler şeklinde topluma dönüştürülür.

Sosyalist modelde, tüm üretim araçları, devletin elinde toplanır. Yani, her türlü sanayi, tarımsal üretim ve hizmetler kesiminde işveren devlettir. İnsanlar, beden ya da fikir işçisi olarak, devletin vereceği işte, devletin gösterdiği yerde ve devletin tayin ettiği ücretle çalışmak durumundadır. Öte yandan, insanların hangi malları ne

kadar tüketeceği konusunda da, başlıca söz sahibi gene devlettir. Çünkü, insanlar, piyasada bulunan malları alıp kullanabilmek zorundadır. Piyasaya sürülen malları ise devlet üretmektedir. Böylece, tüketimin sınırı da önceden tespit edilmektedir.

3. ÜRETİMİN NİTELİKLERİ :

Genellikle, kapitalist ve sosyalist sanayileri karşılaştırmak için, bir kaç deyimi iyi bilmek zorunluğu vardır. Bunları belirtelim. Bir ekonominin üretimini üç kesimde, üç bölümde belirtmek mümkündür. Bunlar:

1. Yatırım mali üreten sanayi: Makina yapan makinalar-Demir-çelik, motor fabrikaları, enerji santralleri, bakır, kompleksleri, rafineriler, petro-kimya tesisleri vb. isterseniz buna ağır sanayi de diyebiliriz.

2. Tüketim malı üreten sanayi: kullanılması insanlar için zorunlu bulunan malları üreten fabrikalar ve tesisler buraya girer. Örneğin, tekstil, gıda, ilaç, metalürji fabrikaları gibi. Bunlar için ekonominin teşvik talebinde bulunmasına gerek yoktur. Çünkü, insanlar, bunları kullanmadan yaşayamaz.

3. Lüks tüketim malı üreten sanayi kesimi: Otomobil, buz dolabı, elektronik, Kozmetik malları üreten fabrikalar gibi. Sermaye, bu malların kullanımını artırmak için piyasayı devamlı şekilde baskı altında tutar, çok reklâm yapar.

Yukarıdaki 1 ve 2. bölümdeki malları üretmek, kalkınma zorunda bulunan ülkeler için zarurî bir sanayileşme hamlesini gerektirir. Bunları sırası ve önemi içinde üreterek değil, lüks mallarla işe başlayan ülkeler, isabetli bir sanayileşme yolunda sayılmaz.

Sosyalist modelde, önce 1. kısımda sanayileşme öngörülür. Bu gerçekleştirilmeden, tüketim mallarının en zarurîlerinin dışındaki-
lere bile geçilmez. Herhangi bir sosyalist model uygulayan ülkede, henüz lüks tüketim malı üretimine geçilmiş değildir.

Kapitalist modelle kalkınmayı amaçlayan bir az gelişmiş ülkede en çok kâr getiren kesim, 3. bölümdeki lüks tüketim malları ol-

duğu için, özel teşebbüs elindeki parayı bu sanayiye yatırmak ister. Bunun için de, ihtiyacı olan ham madde ve teknolojiyi başka kapitalist ülkelerden getirir. Ülkenin imkânları bunu ithal etmeye elverişli değilse, ellerindeki siyasal iktidarı baskı altında tuturak yabancı sermaye ile birlikte, montaj ve ambalaj sanayi denilen bir dolaylı ithal yolu açılır. Böylece, kendi ülkesindeki insanları, yabancı sermaye ile birlikte sömürmeye devam eder. Ancak, Türkiye tecrübesi de göstermiştir ki, bu yol, ülkeyi kalkındırmaz, fakirleştirir, dışa bağımlılığını artırır, sık sık parasını devalüe etmek, yabancılardan, borç ve kredi ister duruma düşmek gibi sonuçlar doğurur. Buna taşıma su ile değirmen döndürme usulünde kalkınma da denebilir.

4. TÜRKİYENİN DENEMELERİ :

Türkiye, Tanzimattan bu yana çeşitli sanayileşme denemeleri yapmıştır. Atatürk dönemindeki 1933-1938 arasında uygulanan Beş yıllık Sanayileşme Programı ile, Türkiye, hem ağır sanayiini, yani yatırım malı üreten fabrikalarını, hem de, zarurî tüketim malı üreten fabrikalarını birlikte kurmayı öngörmüştü. Bir yandan Demir-Çelik fabrikası, öte yandan, dokuma, şeker, çimento, kâğıt vb. fabrikalarını kurmaya çalışmıştır.

Ancak, bu iş, 1950 den sonra, devletçiliğin terkedilmesiyle, biçimini değiştirdi. Özel teşebbüs eliyle kalkınacağımız ve sanayiimizi kuracağımız iddia edildi. Milletin bütün imkânları kullanıldıktan başka, milyarlarca dış borç karşılığında, tüketim ve özellikle lüks tüketim malı üreten ve çoğu yabancı sermayenin iştirakiyle gerçekleştirilen montajcılık bir sanayileşme modeli haline getirildi. Halen de bu durumda ısrar edilmektedir.

5. AZGELİŞMİŞ BİR ÜLKE KAPİTALİST MODELLE KALKINMA HEVESİNE KAPILIRSA, SONU NE OLUR?

1. Ülkenin bütün kaynakları, yabancı kumpanyalara ipotek edilir.
2. Dış borç ve kredi bulmak için, çeşitli yabancı devletlerle

çeşitli anlaşmalar yapılarak,ekonomik bağımsızlığı yabancılara etkisine terkedilir.

3. Ülkedeki insanlar,hızla tüketime alıştıırıldıkları için,tasarruf gücü kalmaz.İnsanlar,kazançlarını tüketim mallarının lükslerine yatırdığı için,çeşitli sosyal rahatsızlıklar başlar. Alamıyanlarla alabilenler arasındaki seviye farkı,sosyal bunalmalar doğurur.
4. Sanayileşme,gerçek anlamda olmadığı için,ülkede işsizlik hızlanır.Yetişmiş insangücü kendi ülkesinde iş bulamayınca,ucuz işçi olarak gelişmiş ülkelerin kapılarını çalar.
5. Millî paranın değeri sık sık düşürüldüğü için,fiatlar yükselir, ücretler buna yetişemez ve ekonomi felce uğrar.Enflasyon fakirleri en ağır şekilde ezer.Sosyal sınıflar arasında uçurum genişler.
6. Ülkenin siyasal kaderi,çoğu kez,hakim güçlerin,yani,yabancı sermaye ile bütünleşen ithalatçı,ihracatçı ve montajcı sınıflar ile tarımda tefecilik ve aracılık yapanların elinde bulunacağı için,halka dönük,halktan yana bir iktidar kurulamaz.Kitleler,uyanmasın diye,egemen güçler tarafından çeşitli tedbirler alınır.Anayasanın tanıdığı hak ve özgürlükler kullandırılmaz.Bunun sonunda,toplumsal birikim artar ve patlamalar olur.

Demek ki,azgelişmiş bir ülke için,kapitalist modelle kalkınmaya çalışmak,taşıma su ile değirmen döndürmeye uğraşmak kadar beyhude bir çabadır.Sadece,mutlu sınıfları daha da zenginleştirmek,fakirleri daha da yoksullaştırmakla sonuçlanır.

Öyleyse,Türkiye de böyle bir denemenin sonuçlarını acı dersler çıkararak öğrenmiş bulunmakta olduğuna göre,şimdi nasıl bir kalkınma modeli bulunmalıdır?

SOSYAL DEMOKRASİDE SANAYİLEŞME MODELİ

KONU : 2

Ekonominin kuralı şudur ki, kalkınmak için hızla sanayileşmek ve tarımı sanayiın yardımcısı haline getirmek gerektir. İkinci kural, ekonomik büyüme ve gelişme, toplumun bütün sınıflarına yararlı olmak ve adaletli bir dağıtım düzeni içinde yapılmalıdır. Buna, kalkınma denir. Bu da sosyal demokrat düzenin amaçladığı sonuçtur. Bu sonucu alabilmek için, önce, kitlelerin sömürülüşünü durdurmak, hem üretim artırıcı, hem de istihdam yaratıcı, hem hızlı büyüyen, hem âdil dağıtan bir düzen kurmak gerekir. Bu da, halkın kendi iktidarını kurmasıyla olur.

1. SOSYAL DEMOKRASİNİN SANAYİLEŞME MODELİ :

Bunun için, üçlü bir yatırım ve işletmecilik mekanizması kabul ediyoruz:

1. Devlet yatırımcılığı ve işletmeciliği :

Devletin, halktan topladığı vergilerin hepsini, üretici olmayan hizmetlere harcanması yerine, bunun önemli bir kısmını, sanayileşmeye yatırmak gerekmektedir. Devlet, elindeki sermaye, teknoloji ve yetiştirilmiş insangücü bakımından, bütün diğer kesimlerden daha güçlüdür. Bu bakımdan, millî geleneklerimize uygun olarak, devletin sanayide üreticilik yapması normal, hatta zarurî bir sonuçtur. Stratejik ve Ağır sanayi, yatırım malı üreten, tesisler, önemli tüketim malı üreten sanayide devlet işletmecilik yapacak, bazılarında da diğer kesimlerle paralel çalışarak, düzenleyicilik ve öncülük görevini yerine getirecektir. Ancak, özellikle, demir, çelik, bakır, petro-kimya, motor, rafinaj, ilâç, silâh, enerji, madencilik gibi üretim dalları, devletin elinde bulunacaktır.

2. Kitle Teşebbüsü :

Bu bölüm, Türk ekonomi bakımından, henüz geliştirilmemiş bir

kesimdir. Türkiye'de bir takım açığözler, işçiler, köylüler, küçük üreticiler ve sanatkârların, emeklilerin ve işçilerin tasarruflarını toplayıp, "hisse senedi" adı altında ele geçirmekte, bununla ya tüketim malı için imâlat sanayinde montajcılık yapmakta, ya da lüks ve üretken olmayan alanlara yatırmaktadır. Ancak, sermayenin daima % 51 ni kendi ellerinde tuttukları için, teşebbüsün tüm yetki ve denetimi de onlara ait olmaktadır. Böylece, fakir-fukaranın parasını, bazı açığözler, kendilerini zengin etmede kullanmaktadırlar.

Bu kötü örnekler nedeniyle, Türkiye'de, kitlesele teşebbüse güven kalmamıştır. Bizim önerimizde, bu iş, belirli ilkelere bağlanacaktır. Örneğin, bu çeşit teşebbüsler, kişiler olarak değil, kitleler olarak düşünülerek plânlanacaktır. Örneğin, tarım kesiminde, Tarımsal üretim kooperatifleri, kendi ortaklarından toplayacakları gönüllü kesintilerle, üreticilerimizin ihtiyacı olan bazı malları yapacak sanayi dallarını kuracaktır. Meselâ, kimyasal gübre, traktör, tarım araç ve makinaları, konserve fabrikaları kurarak, hem köylünün malının daha değerlendirilmiş olarak satışı sağlanacak, hem yeni bir iş alanı açılarak, tarımdaki fazla nüfus buraya aktarılacak, hem de, üretim için gerekli girdiler ucuza sağlanmış olacaktır. Bunun gibi, Yurt içi ve dışındaki işçilerin kazançlarından kesilecek belirli orandaki tasarruflar ile, Türkiye'de en önemli tüketici sınıflardan birisi olan işçilerin, sanatkârların, küçük memurların ihtiyacı olan zarurî tüketim malları ucuz ve kaliteli olarak imâl edilecektir. Örneğin tekstil, gıda maddeleri, dayanıklı tüketim malı sayılan alet ve makinalar, şeker, çimento vb. gibi mallar Sendikal teşebbüsler tarafından üretilcektir. Bu yolla, bir yandan devlet, kendi kaynaklarını bu kesime aktarmak yerine, daha çok oranda ağır ve stratejik sanayi kurma imkânına kavuşacak, öte yandan, sektörler arası rekabet nedeniyle, maliyet, fiyat ve kalite konularında tüketiciler soyulmaktan kurtulacaktır.

3. Özel Teşebbüs :

Şimdiye kadar, kendi sermayesinden çok devletin imkânlarını çe-

şitli krediler ve fonlar adı altında kendisine aktarmayı ve devlet kuruluşlarındaki yetişmiş personeli, yektişmeleri için hiçbir yatırım yapmadığı için, biraz daha yüksek ücret vererek ayartmayı beceren özel teşebbüs, bundan böyle, kendi yağı ile kavrulmasını öğrenecektir. Özel teşebbüs, devlet tekelinde bırakılan üretim alanı dışında kalan tüm konularda faaliyette bulunma imkânına sahip olacaktır. Çalışmalarının sınırlanması, sadece, ulusal çıkarlar ve toplumun tümünün yararına olan alanlarla çevrili olacaktır. Ancak, devletin vergi olarak topladığı kaynaklar, özel teşebbüse peşkeş çekilmiyecektir. Kanımızca, özel teşebbüs daha çok lüks tüketim malı üreten kesim de daha geniş faaliyette bulunacaktır. Çünkü, kendisi için bu alanı daha kârlı sayacaktır.

Her üç kesimin yapacağı sanayi yatırımlarının projelendirilmesi, bunlara gerekli yatırım mallarının ithal veya içeride imâli, buralara sermaye yatırımı ve kredi kullandırılması gibi işler, Devlet Plânlama Teşkilâtına bağlı olarak kurulacak, Devlet Proje Dairesi tarafından yapılacaktır. Bu daire tarafından yapılarak, millî ekonomimiz yönünden yararlı görülen yatırımlar, Devlet Plânlama Teşkilâtının uygun göreceği usuller içinde ve yerlere aktarılarak yapılacaktır.

Genellikle, ağır sanayi için gerekli yatırım mallarının ithal ve yurt içinde imâli devlet kesiminin görevi olacaktır. Bu nedenle, devlet yatırımları için, özel teşebbüs eliyle mal ithal ettirmek usulü de sona erecektir. Devlet Malzeme Ofisi, bu amaçla örgütlenilerek, dış ticaretin önemli bir kesimini teşkil eden ithalat işlerini üzerine olacaktır. Üretim için gerekli yatırım ve ham madde gibi malları bu ofis ithal edecektir.

2. İLKELER :

Bu arada, Sosyal Demokrat Düzen'in sanayileşme politikasının üç temel ilkesi yürütülecektir, Şöyleki:

1. Kamudan toplanan kaynaklar, özel kişilerin veya zümrelerin çıkarları için kullanılmayacaktır. Teşvik fonu, ihracat kredisi, vergi indirimi, teknolojik gelişme ya da başka adlar altında devlet bütçesinden özel teşebbüsün cebine para aktarılmayacaktır.
2. Devlet ya da özel teşebbüs tarafından üretilen mallardan elde olunan artık değerler ciddî ve düzenli biçimde vergilendirilecektir. Hiçbir kazanç vergi dışı bırakılmayacaktır. Bundaki ölçü, adaletli ve insan haysiyetine yaraşır bir hayat tarzı için gerekli geçim çizgisini çekmektir. Bunun üstündeki kazançlardan, devlet mutlaka vergi alacaktır.
3. Halkın tümünün yararına olan konularda yatırımcılık, işletmecilik ya da özel mülkiyet için sınırlamalar yapılabilecektir. Bu amaçla, özellikle, toprak mülkiyetinde sınırlamalara gidilecektir.

3. SONUÇLAR :

1. Bu model tam olarak uygulanınca, sermayenin belirli özel kişiler elinde birikmesi ve sosyal, ekonomik ve siyasal amaçlı bir tahakküm aracı haline dönüşmesi önlenecektir.
2. Demokrasinin temeli olan insan hak ve özgürlükleri herkes için kullanılabilir birer değer olacaktır. Bir sınıfın ötekileri ezme yolları tıkanacak, ekonomik özgürlüğü olmayanların oyları üzerinde demokrasi oyunu oynama alışkanlığı son bulacaktır.
3. Hızlı ve plânlı kalkınma gerçekleştirilecektir.

